

KRONIKA OBCE

ROZHOVICE

Napsal: Václav Holeček

Tuto kroniku napsal **Václav Holeček**

Dne 25. 11. 1900 se Václavu Holečkovi a Filoméně roz. Kockové narodil jediný syn Václav.

Pocházel z chudé rodiny, jeho otec byl kočím v rodině statkáře Mrázka. Kromě nejstaršího Václava se Holečkovým narodily ještě dvě dcery – Anežka a Anna.

V Jezbořicích chodil do obecné školy, v Heřmanově Městci do měšťanky. Později se v Pardubicích vyučil řemeslu obuvnickému. Do školy chodil každý den a za každého počasí pěšky. Jelikož by jej řemeslo neuživilo, nastoupil po vyučení jako výpomoc u statkáře Udržala, který odhalil jeho schopnosti a poslal jej vystudovat na své náklady do obchodní školy v Chrudimi.

Když otec dostudoval školu, pracoval v Udržalově kanceláři až do smrti majitele.

Pak nastoupil v Morašicích do výkupního družstva. Roku 1947 se v dubnu oženil s Marií Petránovou, dcerou místního živnostníka. Žili spolu bohužel pouze krátce, neboť po necelých 6 letech umírá Marie Holečková při porodu dvojčat, druhého dne umírá i syn Václav a přežívá pouze dcera Maruška.

Za půl roku je Maruška propuštěna z nemocnice a svěřena do pěstounské péče paní Vlasty Zykudové, matčiny nejmladší sestry. Pan Holeček se mohl na svoji Marušku kdykoliv přijít podívat. Tak žili všichni „pohromadě“. K tragické ztrátě manželky a syna došlo 20. a 21. ledna 1953.

Mezitím otce přeložili do Chrudimi jako vedoucího výkupního družstva. Pracoval až do roku 1969, kdy odchází do důchodu. Léta zaslouženého odpočinku tráví procházkami po okolí, psaním místní kroniky a později s prvním vnoučkem Vlastíkem.

Dalším počinem Václava Holečka je založení místního rozhovického hasičského sboru. Jako spoluzakladatel věnoval 50,- Kčs na zakoupení první stříkačky, na kterou si šetřili všichni členové včetně starosty.

Jeho dcera Maruška se 5. 7. 1975 provdala za Vlastimila Novotného z Bylan. Na sklonku roku 1975 se dočkal prvního vnoučka Vlastimila (19. 12.). bohužel druhého vnuka Davida se nedočkal. Právě David podědil jeho zájem o historii.

Václav Holeček z Rozhovic zemřel ve spánku 4. února 1983.

Místopis

Obec Rozhovice je samosprávnou politickou obcí a leží na mírném svahu jsouc od okresního města Chrudimě vzdálena 6 a 1/2 km západním směrem a do města Heřmanova Městce ve směru severoseverovýchodním je vzdáleno 5 km. Nadmořská výška obce a katastru je různá. Dle speciální mapy vojenské kartografie jsou jednotlivé výšky : " Pod lačnem u dřenicke cesty 258 m, v dolní části obce 263 m, u Doubravy 283m, za Doubravou 293 m, na Pušicích (k Lánům) 295 m, a na Záhoří 271 m ". Katastr obce je na hranicích okresu a s okresem Pardubice hraničí u obce Čepí a Jezbořice.

V obci je jeden rybník se stálou pramenitou vodou, ze kterého je přebytečná voda odváděna korytem do melioračního odpadu. Jiných vod v obci není.

Výměra katastru obce se rovná cca 410 ha. Jednotlivé části katastru jsou v lidovém rčení pojmenovány : " **na Doubravě, Za průhonem, Na výjezdě, U laufra, U plácku, Na ladi, V ronovkách, Za rybníky, Pod lačnem, Na záhoří, Na čtvrti, Za kostelem, Na petránkách, Na pušicích, V paloukách, Na farářce, Na důlním, u Morašic, Na mědi, u Nového Dvora, u Třibřich, části obce Vyšehrad, Drážky, Chaloupky, Bačala, Nová ves "**.

K obci náleží osada **Doubrava**, která čítá 6 popisných čísel a je asi 1 km od obce vzdálena v jižním směru.

Komunikační spoje v obci jsou : státní silnice II. třídy, okresní silnice, dráhy a obecní cesty. Obec čítá 89 popisných čísel.

Z význačnějších budov je v obci kostel zasvěcený svatému Petru a Pavlu.

Trochu historických dat.

Obec Rozhovice je starobylá osada založená na staročeském stylu, tj. do okruhu stavěná. Rozložená byla původně okolo " návse " v rovině a z části na mírném návrší s kostelem jakoby hlídajícím celou ves.

Jméno své dostala - dle jedné verze - po svém zakladateli Čeňku Rozhovi (Ruožhy), jiná verze praví, že zde bývala kdysi místa porostlá hodně " ruoždím, ruožhami ", jak je uvedeno v Jungmannově slovníku. Ovšem během věku se bývalá osada "okrouhlíce" rozrostla do všech čtyř světových stran.

Rozhovice jsou obcí jednou z nejstarších na chrudimsku. Dle nejstarší písemné zprávy připomínají se už roku 1131. Touto listinou (příkazem) převádí biskupství olomoucké z Rozhovic ke dvoru Jestbořickému (Jezbořickému) dva lány polí. 2 lány = 120 korcům. Tyto dva lány v Rozhovicích i dvůr v Jezbořicích patřily biskupství olomouckému. (duben Reg. 96) A jestliže (dle uvedené listiny) v roce 1131 byly hospodářsky rozděleny, dlužno založení obce klást do let daleko dřívějších.

Dle záznamů ve starých knihách chrudimských byly tehdy Rozhovice rozděleny na **Rozhovice dva lány, Rozhovice ves** a později i **Rozhovice poplužní dvůr**.

Ku konci 14. a začátkem 15. století byly Rozhovice v držení Čeňka z Rozhovic, v jehož radě as do první poloviny 15. století z části trvaly. Potomní držitel Bohuš z Rozhovic prodal poplužní dvůr obci chrudimské. Když této pro vzpouru proti Ferdinandovi propadl, potažmá část zboží ke královské komoře přičleněna byla. Pro účast na vzpouře proti Ferdinandovi propadla tehdejšímu držiteli Bohušovi z Rozhovic i ves Rozhovice a ke komoře královské přičleněna byla. Odtud zboží rozhovické mimo dvůr poplužní koupil Štítný ze Štítného.

Dvůr poplužní pak daroval Ferdinand I. svému synovi Maxmiliánovi a tento ho později věnoval Jindřichovi Mandsteinovi z Puppenheimu, od něhož ho pak r. 1575 Burian Špetle opět koupil za 1500 kop grošů.

V roce 1579 dostaly se Rozhovice v držení pánům Hamzů ze Zábědovic a ti je spojili se statkem morašickým.

Myslibor Hamza si zvolil Rozhovice za sídlo nově vytvořeného statku a pravděpodobně při dvoře postavil i tvrz. V r. 1612 došlo opět ke spojení celého morašického statku v rukou Myslibora Hamzy. Po jeho smrti (r. 1617) zdědili Rozhovice jako příslušenství Morašic synové Jan Lev a Pavel. Jan Lev záhy zemřel a Pavel Hamza vlastnil morašický statek až do r. 1631, kdy ho pro dluhy musel prodat Jolance Pětipeské ze Žlunic. Tehdy se poprvé připomíná rozhovická tvrz. Znovu je pak doložena ještě v r. 1661, kdy Jan František z Kaisersteina prodával Rozhovice opět jako příslušenství Morašic majiteli Heřmanova Městce Janu Šporkovi.

Po r. 1661 byly Morašice spojeny s heřmanoměsteckým panstvím a tvrz v Rozhovicích zanikla. Po tomto roce se v písemných pramenech nevyskytuje.

Za doby držení zboží rozhovického pány ze Zábědovic vznikla Doubrava na Doubravách, která držiteli byla ke vsi Rozhovice přičleněna. Z vladyk zdejších se připomíná v letech 1358 až 1379 Pěšík, 1383 Bohuněk, 1405 Čeněk.

Zboží Rozhovické bylo rozděleno :

Část jeho - dle záznamu z r. 1437 - držela Bohuše z Rozhovic, po ní - dle záznamu z r. 1440 - Litek. V letech 1441 - 1574 je držitelem části město Chrudim a tomuto zboží propadlo. Jiná část r. 1541 - 1574 patřila k Morašicům.

Páni ze Zábědovic postoupili zboží rozhovické k Městci. V letech 1597 až 1612 jsou Rozhovice samostatným statkem. (Slovník historický 475). Ku konci 14. a počátkem 15. století držel Rozhovice Čeněk z Rozhovic.

Když tento r. 1414 zemřel, pozůstalá po něm vdova Anna zavázala téhož roku dne 30. října dědiny své věnné v 200 kop grošů Pertovi z Hlíny. (Archiv č. III. 485)

Manželé tito zůstavili po sobě syna Litka a dceru Dorotu, jímž příbuzná jejich Bohuše z Rozhovic r. 1437 odkázala po své smrti 700 kop grošů na dědinách v Rozhovicích, Vostřešanech, Vlčnově, Mezilesích a Srdově. (Archiv č. III. 516)

Litek držel napotom Rozhovice i sousední Janovice a zapsal se r. 1447 k zemskému míru čtyř krajů na sněmu čáslavském uzavřeném. (Archiv č. III. 245)

Litek zůstavil po sobě dcery Annu a Kateřinu, které se r. 1447 daly zavést na dědictví otcovské, avšak brzy nato je zapsaly ve 400 kop grošů matce své Marianě a Vilémovi z Držela. (Archiv č. III. 516)

Avšak nenáleželo celé zboží rozhovické v celosti řečené Litkově rodině, nýbrž již v r. 1441 obec Chrudimská držela část zboží toho, z něhož vycházel plat k obci i k záduší chrudimskému. Dvůr poplužní obdržel tehdejší mistr a panoš Ondřej z Rozhovic - v roce 1451. (Archiv města Chrudimě)

Na začátku 16. století koupila dvůr poplužní obec Chrudimská od Bohuše z Rozhovic a později ho zapsala panu Jiříkovi Gerstorfovi z Choltic v dluhu, který ho do roku 1547 zápisně držel. (Archiv města Chrudimě)

Ostatní část zboží rozhovického drželi již v druhé polovici 15. století páni Andělové, z nichž Burian Anděl z Ronovce pán dal je sobě do nových desek zemských vložit. (Desky zemské 49 a 19). Burian Anděl roku 1544 zboží rozhovické prodal Mikuláši Štítnému ze Štítného. (D. z. 47 H 12).

Část zboží rozhovického držena obcí chrudimskou připadla pro účastenství, jež měla Chrudim na vzpouře proti králi Ferdinandovi I. ke královské komoře, načež je král, mimo poplužního dvora, prodal v pátek po sv. Máří Magdaléně l.p. 1548 Janu Pernštejnovi, pánu na Pardubicích, který však zboží to hned trhem postoupil Mikuláši Štítnému ze Štítného, pánu na Morašicích. (D. z. 47 H 12).

Dvůr poplužní v Rozhovicích daroval král Ferdinand I. synu svému Maxmiliánovi, který je později postoupil Jindřichu Mansteinovi z Puppenheimu.

Držitel poplužního dvora Jindřich Manstein z Puppenheimu, t.č. císařský pošt mistr na panství Pardubickém, prodal dvůr ten r. 1575 za 1500 kop grošů panu Burianovi Špetlovi, pánu na Janovicích a Morašicích (D. z. 62 S 24), takže odtud celé zboží rozhovické morašické a janovické v jedno panství spojeno jest. (památky II. 262 - 263).

Ještě k historii heřmanoměsteckého panství :

Rozhovice před zrušením roboty patřily k alodiálnímu panství heřmanoměsteckému. Panství toto vzniklo jako celek za pánů Trčků z Lípy. Od roku 1552 je tu majitelem Zikmund Anděl z Ronovce. Od roku 1556 páni Berkové a páni ze Žerotína. V roce 1661 byl majitelem Ladislav Berka z Dubé a Lipé. Od něho přešlo panství na Jana Šporku v roce 1662, pověstného císařského generála. Po něm následoval roku 1684 Ferdinand Fridrich ze Šporku. V majetku rodu Šporků byl Heřmanův Městec do roku 1798, kdy Jan Josef ze Šporku prodal panství Otovi, baronu z Graiffenklau. Dědicové jeho roku 1828 prodali panství Rudolfu, knížeti Kinskému. V rodě tam pak trvalo až do roku 1948, kdy republika stala se Československou socialistickou republikou a feudální majetky zanikly.

Kostel

V 11. a 12. století drželi biskupové olomoučtí zboží v Rozhovicích, Jezbořicích a Losicích. Zdejší kostel, apoštolu Petru a Pavlu zasvěcený, se připomíná už v první polovině dvanáctého století.

Z roku 1349 je určitá zpráva, že byl kostelem farním a že se nacházel mezi farami, které tehdy arcibiskup pražský přidělil k biskupství litomyšlskému.

Farářové rozhovičtí byli vyznání podobojí a po bělohorské bitvě byl evangelický farář z fary vyhnán a kostel k faře heřmanoměstecké přidělen a k ní až dosud náleží. Po Bílé hoře fara zanikla. (Sl. hist. 475). Ve starých knihách chrudimských připomínají se tito farářové rozhovičtí : Martin Oktaviáno Dubský, který byl též domácím kaplanem pana Buriana Špetle, pána na Morašicích. Jeho žena byla paní Dorota.

Roku 1591 kněz Václav Agricola byl též kaplanem pana Buriana Špetle. Farář Agricola se stal později arciděkanem v Hradci Králové a děkanem v Chrudimi, kde také roku 1607 zemřel a v kostele sv. Kateřiny pochován jest. Po něm se stal roku 1594 farářem v Rozhovicích kněz Filip Romenec, před tím farář Bysterský, který s manželkou Annou drželi dům v Chrudimi a ovdověl napotom, v r. 1597 pojal za manželku Annu, dceru mlynáře Petra z Dlabině. (Památky I. 354 - 355)

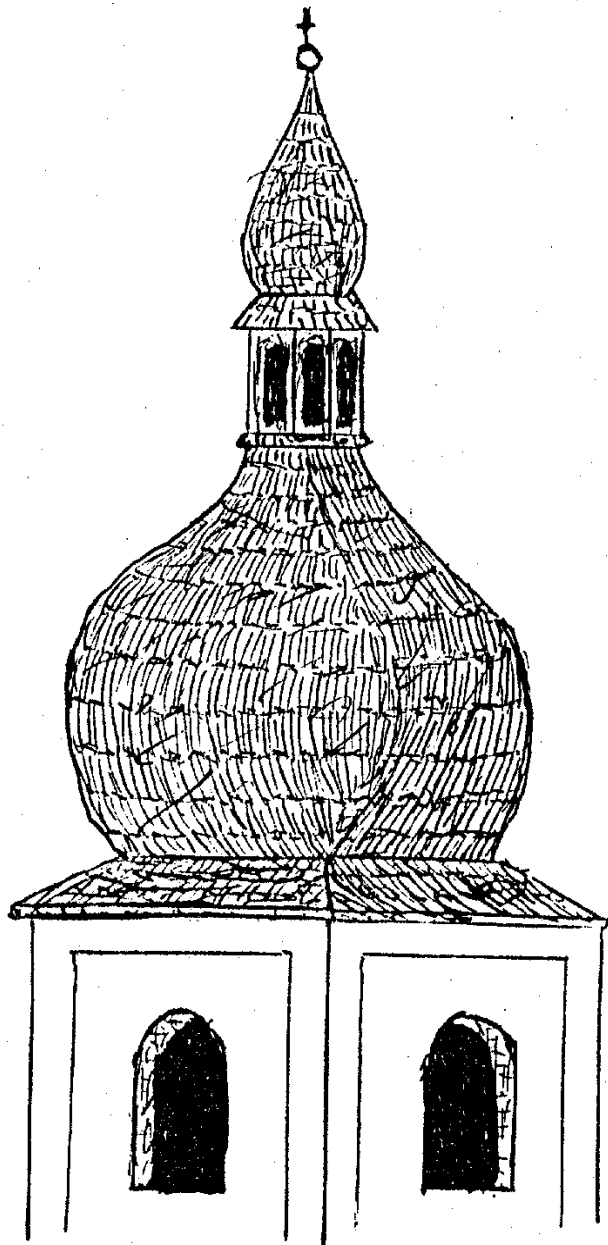
V kontraktní knize města Chrudimě je zápis, týkající se fary rozhovické : " Fez. 2. post Oculi 1595, list E 31 b. "

Jakub Bořivoj prodal dům svůj s viničkou při něm ctihodnému knězi Filipovi Romencovi pražskému, ten na čas správci církve boží v Rozhovicích a Anně, manželce i dítkám jeho za 250 kop grošů míšeňských. Závdavkem složil F. Romenec 70 kop grošů míšeňských a ostatek bude spláceti po 10 kopách grošů míšeňských ročně. Splácel je do r. 1597 - dále splátky nejsou zaznamenány - ale zápis v téže knize je : " F. 2. post Leatere 1606. list E 32. "

Kněz Filip Romenec prodal grunt s viničkou, koupený od Jakuba Bořivoje, Albrechtovi Klatovskému za 210 kop grošů míšeňských. Dále je v zápise uvedeno, že Romenec pro nemoc nemohl s k. právu dostavit a poslal svůj spis sekrytem upečetěný.

Kostel pro sešlost stářím byl v polovině 18. století nákladem Jana Josefa hraběte Šporka přestavěn. Šporkové byli držiteli panství heřmanoměsteckého v I. polovině 19. století, po nich přišli kníž. Kinských.

V letech 1895 - 1897 byla přestavěna i věž při kostele a zrušena kostnice při ní se nacházející. Stará věž byla šindelem kryta a baňovitého tvaru s " lucernou ", nová je kryta břidlicí a je tvaru šestibokého jehlance. Na zvonici (věži) jsou dva zvony. Jeden z nich (velký) má nápis : Tento zvon dielán gest ke czi a chvále Pánu Bohu, k svatému Petru skrze mistra Tomáše zvonáře na Horách Kutných l.p. 1562. Malý zvon byl za první světové války zrekvírován.

1307
kostela sv. Petra a Pavla
v Probovicích
r. 1895. obnovená 1897.

Hasičství

Roku 1883 byl v obci založen sbor dobrovolných hasičů. Současně s jeho založením obecní zastupitelstvo se usnáší pro sbor zakoupiti požární stříkačku v ceně od 700 do 800 zlatých r. m. Stříkačka byla zakoupena na výstavě v Praze u firmy Schmoranc.

Zmíněná stříkačka byla dřevěná a nevyhovovala plně svému účelu. Tak už 23. září 1896 podává sbor dobrovolných hasičů žádost obecnímu zastupitelstvu, aby tento pro něj zakoupil novou stříkačku. Pisatel v žádosti uvádí, že " stroj stříkací osvědčil se nám již při více se zúčastněných požárech býti velmi nezpůsobilý ". Obecní výbor žádosti sboru vyhověl a r. 1898 zakoupil stříkačku novou od firmy Smekal z Prahy. Stará stříkačka byla dána na protiúčet a na novou bylo doplaceno 750 zlatých r. m. Tento obnos byl následovně splacen :

Ferdinand kníže Kinský - honební nájem na 20 let neplacený	400 zl.
Otto Baer, nájemce dvora -	příspěvek 150 zl.
Česká zem. hasičská jednota	- 50 zl.
Vídeňská asekurační společnost	- 30 zl.
Sbor dobrov. hasičů	- 120 zl.

	750 zl. r.m.

Tato stříkačka sloužila svému účelu po dobu čtyřiceti let velice dobře a bez oprav. Po 40. letech byla vystřídána dvoukolovou stříkačkou motorovou.

Na základě výnosu (c. k.) okresního úřadu v Chrudimi ze dne 3. června 1886 byl rozpuštěn kontribučenský peněžní fond panství heřmanoměsteckého. Fond byl rozpuštěn s podmínkou, že peníze nebudou rozděleny jednotlivým podílníkům, ale budou předány obcím na kmenové jmění. Podle tohoto rozhodnutí připadlo na obec 121 zl. 87 kr. r. m.

Na valné schůzi konané 28. prosince 1886 se obec. zastupitelstvo usneslo tento obnos 121 zl. 87 kr. dáti sboru dobrovolných hasičů. Tak se také stalo a proto mohl sbor na novou stříkačku složit 120 zl. (Na tehdejší dobu peněz jistě velký)

Obě ruční stříkačky byly až do prvých let asi do roku 1904 uskladněny ve dvoře. Zbrojnice tehdy ještě nebyla. Roku 1904 se obec. zastupitelstvo usneslo, aby se staré pivní relutum důchodu knížat Kinských za cenu 500 korun odprodalo. Tak se také stalo a ten stržený obnos 500 korun byl dán na výstavbu hasičské zbrojnice a při ní i strážnice. Nedostávající se částka byla uhrazena z obecních přírážek.

Co to bylo pivní relutum ? Šlechta měla pivovary, do kterých poddaní dodávali jim určené množství ječmene a za to dostávali jistá množství piva. (i sud).

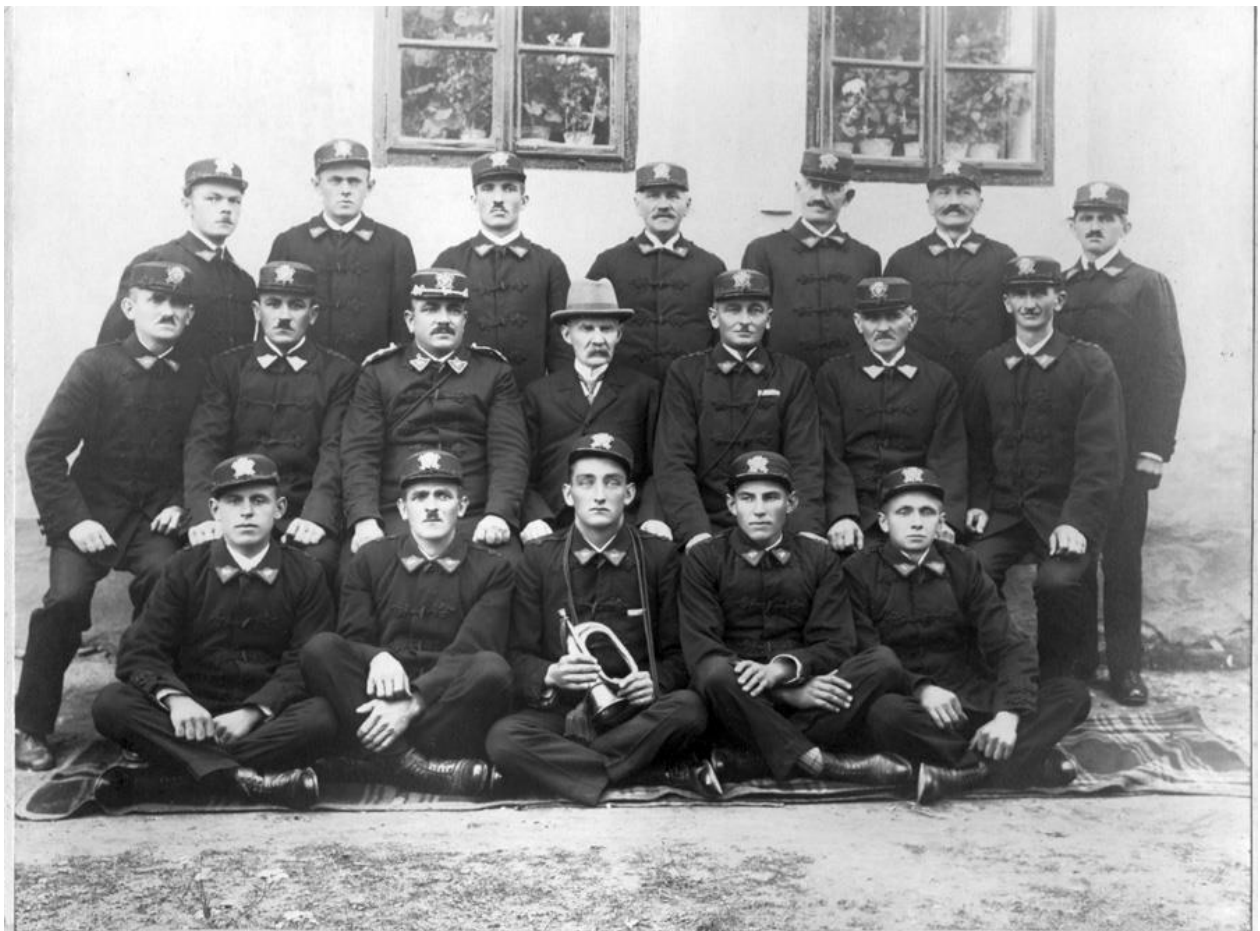
Motorová stříkačka byla zakoupena od firmy Smejkal v Slatiňanech (nyníjší TŽH Slatiňany, TŽH = továrna hasicích zařízení). Stříkačka je čtyřstupňová s motorem o síle 30 - 35 KS na brzdě a stála 35.000 Kč.

Popis fotografie hasičů z roku 1929:

horní řada zleva: Holeček Václav, Valenta Josef č. 40, Jonáš, Kubelka (Drážky), Kubelka (Zahradský), Novák Václav č. 24, Kubelka Josef č. 15

střední řada zleva: Málek Fr., Štěpánek, Hrstka, Stejskal (u obchodu č. 60, náčelník župy), Kubelka č. 18, Kubelka č. 62, Kopecký Josef č. 8

dolní řada zleva: Petrání Čeněk, Kubelka (švec), Ježek Jaroslav č. 48, Kavka Jaroslav č. 10, Daněk.

Sbor dobrovolných hasičů Rozhovice

Požáry a živelní pohromy

Dle záznamů v hasičských knihách od založení sboru byla obec postižena požáry :

stodola u čp. 44	majitel Vápeník (ode zdi)
chaloupka čp. 39	majitel Kubelka (na Doubravě)
chaloupka čp. 30	majitel Šolín
stohy	majitel náj. dvora Baer
celý statek čp. 19	majitel Štěpánek (25.4.1885)
stodůlka	majitel Kubelka (1902)

U téhož čísla ještě dříve vyhořela stodola a u zápisu je doložka : "Pan Kubelka byl dobře pojištěn. "

Po žních r. 1914 zapálil blesk domek čp. 46 náležející manželům Kočovým. Shořel vrch i s úrodou.

Na jaře r. 1916 vyhořela tři čp. na Doubravě. Vyhořely domy Kašparův, Zvěřinův a Jeřábkův. Požár zavinyly děti. Hašení bylo velice ztíženo pro nedostatek vody. Musela tam být dovážena v lejtách z Rozhovic. Uhořela drůbež i prasata.

11.8.1922 zapálil blesk stodolu u čp. 22 - majitel rodina Kavkova. Bylo po žních a shořela celá úroda.

Na podzim v r. 1922 vyhořel domek ve dvoře. Chytlo od komína.

Na jaře r. 1924 uhodilo do stodoly k čp.7 náležející. Blesk rozbil dva krovy, rozházel tašky, ale nezapálil.

Bezprostředně po tomto uhození blesku opatřila většina majitelů svoje domy bleskosvodem. První ve vsi měl postaveny hromosvody Kubelka čp. 53. Dělal a instaloval mu je Kales z Chrudimi. Všechny ostatní ve vsi stavěla firma Rainberg z Pardubic.

Pokud nebyl zregulován potok, docházelo často k záplavám, zejména v chaloupkách, i ve statku čp. 1 museli vyvádět dobytek ze chlěva a po dvoře chodili po pás vodou a voda odnesla i hranice dřeva ze dvora na náves, ba až na luka. Nejhuře na tom bývali u Šulců, pokud byla stará chaloupka, tam jim voda vnikala do světnic.

A snad největší pohroma stihla obec v r. 1928 - 1929. Byla to v 28. roce hrozná všeničící vichřice a potom v zimě r. 1928 - 29 třeskuté mrazy. Absolutní většina stromů pomrzla, kmeny stromů byly roztrhány, jakoby je rozštípal. Celé zahrady byly zničeny, musely být znovu vysázeny. Znovu nebyla vysázena zahrada u čp. 9 pod zastávkou, výměr cca 1 ha. Zajímavé, na kopci stromy nepomrzly tak jako dole.

V roce 1941 přede žněmi vyváželi ze stodol slámu, ve dvoře, a ukládali ji na půdu nad kravínem. Slámy byla plná půda a jeden den převozy dokončili a druhý den celý kravín vyhořel. Chytlo od vadného vedení elektrické instalace.

Komunikace

Dle zápisu z 1. 3. 1882 bylo obecními staršími jednáno o získání pozemků potřebných ke stavbě silnice rozhovicko - bylanské. Pan Josef Stejskal z čp. 20 postupuje část zahrady a pan Josef Petráň z čp. 17 rovněž postupuje část zahrady k postavení této silnice.(Protokol z 1. 3. 1882)

Okresní valná hromada se usnáší přistoupiti k projektu stavby silnice rozhovicko - bylanské a k postavení obecního domku a obnos k tomu potřebný v částce 3000 zl. vypůjčiti u Hypoteční banky v Praze. Rozpočtený příspěvek obce na silnici je 658 zl. 10 kr. a za pozemky na stavbu silnice obec zaplatila 253 zl. (Protokol ze 6. 1. 1886).

Stavba silnice rozhovicko - jezbořické :

V měsíci listopadu 1891 bylo zahájeno jednání o stavbě silnice od Rozhovic k Jezbořicům. Pozemky ke stavbě silnice musela dát obec. Nevýhodou pro ní byl až k Jezbořicům takřka zabíhající katastr. Bylo jednáno s v úvahu přicházejícími rolníky v prodeji pozemků v ceně.

Tak J. Stejskal čp. 38 a J. Vápeník čp. 34 se zavázali prodat za 50 kr. 1 sáh, J. Kudrnka z čp. 7 - 60 kr. za 1 sáh.

Tak zaplatila obec za potřebné pozemky :

Janu Stejskalovi čp. 38	-	400 zl.
J. Kudrnkovi čp. 7	-	253 zl. 80 kr.
J. Vápeníkovi čp. 34	-	84 zl
J. Kopeckému čp. 8	-	27 zl. 58 kr.
a J. Kubelkovi čp. 1	-	84 zl. 50 kr.
		celkem 774 zl. 80 kr.

Plus jedna třetina stavebního nákladu hrazeného obcí činila 1866 zl. 13 kr. S připočtením sumy splacené za pozemky na silnici zaplatila obec 2610 zl. 93 Kr. r.č.

Naproti tomu obec prodala silnicí říznuté pozemky :

J. Kavkovi čp. 22	-	29 sáhů po 20 kr.	-	5 zl. 80 kr.
J. Kubelkovi čp. 1	-	36 sáhů po 20 kr.	-	7 zl. 20 kr.
V. Pilnáčkovi čp. 50	-	115 sáhů po 30 kr.	-	34 zl. 58 kr.

(z Jezbořic)

Čili náklady na silnici se obci snížily o 45 zl. 50 kr.

(Protokol 6. 11. 1892)

Školství

V roce 1895 usneslo se obecní zastupitelstvo nevybírat nadále školní plat od rodičů dětí školou povinných. Na obec připadající " školní plat " pro rok 1896 v částce 84 zl. byl zahrnut do řádných výdajů obce a jako takový byl zahrnut do obec. rozpočtu.

Obecní rozpočet na rok 1896 :

Úhrn řádné potřeby 1287 zl. 8 kr.

Úhrn řádné úhrady 782 zl. 57 kr.

Schodek 504 zl. 51 kr.

Schodek bude uhrazen 16 % přírážkou k dani přímé.

Prodej pozemků

Manželům J. a F. Kubelkovým čp. 1 obec prodala pozemek (část návse 1 sáh za 50 kr.), manželům Václ. a Anně Petrářovým z čp. 11 prodala obec pozemek (Část návse, sáh za 50 kr.) Část návse za tutéž cenu prodala obec manželům Frnt. a Marii Stejskalovým čp.38. Z těchto pozemků jmenovaní upravili zahrádky, kterými obec bezesporu na vzhledu získala, ale návse se znamenitě zmenšila.

V roce 1896 bylo zahájeno jednání o stavbě dráhy na trase Heřmanův Městec - Borohrádek. Dle usnesení obchodního výboru ze dne 1. února 1896 zakoupila obec za 200 zlatých akcie pro výstavbu dráhy H. Městec - Borohrádek. Trať byla dána do provozu r. 1900.

Rybník

Obecní rybník nevypadal vždy tak, jak se jeví dnes. Kdysi to byl " močál ". Během doby byl několikrát opravován a upravován. Ze zápisů v obecních protokolech vysvítá, že v roce 1863 se opravovala močidla a čerpadla a téhož roku byla zřízena studánka.

V zápisu z roku 1880 je uvedeno, že rybníček, jenž je u obecní studánky, byl celý znova opraven.

Další oprava se prováděla v roce 1898. Tentokrát byl opraven škovádským kamenem a nabyl dnešního tvaru. Koryto povrchového odpadu bylo zrušeno a nahrazeno přepadem v rybníce a odtud kanálem do zahrádky čp. 1 a po zahrádce příkopem do potoka. Další oprava byla provedena v roce 1931 nákladem 7000 Kč.

Poslední oprava (generální) byla provedena v roce 1971. Celý rybník byl vytarasen panely, schoz byl rovněž položen panely a odpad přes zahrádku upraven kanálem.

Po úpravě rybníka v roce 1898 byla zplanýrována i návěs. Materiál potřebný k zavezení dolíka na návěsi prodal obci za 50 zl. Kubelka z čp. 1. (alias fiškus). Za práce na zavážce obec platila : za den práce s párem koní 4 zl. a dělníkům 50 kr.

Přes takto upravenou návěs obec dala udělat dlážděný rigol od čp. 31 (hostinec) mimo čp. 32 (kovárna). Rigol ústil do přepadu vody z rybníka.

Chodník a elektrizace

Když Kubelka čp. 1 a Petráň čp. 11 upravili koupené pozemky na zahrádky, přikročila obec v roce 1911 na zhotovení chodníku. Před tím byla z obou stran silnice ohraničena příkopy se " živým " hlohovým plotem. V roce 1914 byla zavedena elektrika. Než byla provedena elektrizace, v obci sestávalo se veřejné osvětlení z jedné jediné lucerny stojící na mostě.

Obec byla jednou z prvních obcí na okrese, které už v roce 1914 zavedly elektřinu a je jedna z prvních na chrudimsku, která zavedla v roce 1970 veřejné osvětlení výbojkovými žárovkami na železných " kandelábrech ". Takto je obec osvětlena celkem 17 tělesy. Soudobě takové osvětlení nemá žádná vesnice v širokém okolí.

Na hranici katastru Rozhovic a H. Městce na levé straně silnice z Rozhovic do H. Městce stál pomník neznámého generála (výška busty byla asi 150 cm). Pomník byl při autonehodě poničen. Zbytky pomníku zachránil pan Starý z Doubravy, odvezl jej a postavil před Doubravou.

Samospráva

Nejstarším " starostou " obce byl Václav Stejskal z čp. 38, po něm následoval Josef Stejskal z čp. 20.

Roku 1879 byl zvolen starostou Fr. Hajzl z čp. 26

1897 byl zvolen Josef Kubelka z čp. 1

1903 byl zvolen Václav Petráň z čp. 11

1919 byl zvolen Václav Klančík z čp. 29

1927 byl zvolen Jan Štěpánek z čp. 19

1931 byl zvolen ing. Fr. Udržal z čp. 9

1940 - 1942 úřadoval místostarosta Fr. Zelinka z čp. 23

1943 byl dodatečně zvolen Fr. Valenta z čp. 44

29. 7. 1940 se starosta ing. Fr. Udržal zastřelil. Pro sebevraždu Fr. Udržala jsou dvě verze: Z politických důvodů (okupace republiky), nebo rodinné důvody.

Za starostenství Josefa Stejskala z čp. 20 byla válka rakousko - německá v r. 1866. K rozhodné bitvě došlo u Hradce Králové. Rakušáci byli poraženi a vítězní Průšáci rozjeli se do východních Čech a kam vpadli, tam loupili, co se dalo. Tak se dostali také k nám.

Zápis ze dne 1. 8. 1866 zapsaný starostou J. Stejskalem praví : " Ve dnech 6. a 7. července 1866 bylo tady moc vojska pruského, že se jich počítalo na 20.000. To jsme jim museli dát co chtěli. Tak jsme jim museli dát 25 kusů hovězího dobytka, 40 q mouky a 1500 mázů piva. Potom zde zůstalo šest dnů 248 mužů ležet táborem a ty jsme museli živit. Každému muži 1 libru masa na den. Pak jsme byli všichni " na firšponě ".

Na konec si pisatel stěžuje, že byli za to všechno vyplaceni tuze málo. V roce 1867 jim bylo vyplaceno za stravování vojska při průtahu 1.729 zl. 2 kr ".

Josef Stejskal z čp. 20 byl starostou do roku 1879. Jako obecní rada z té doby se připomíná Fr. Kubelka z čp. 18 a jako účetní Jan Svědih z čp. 29.

V říjnu 1879 byly volby a zvoleni byli :

Fr. Hajzl čp. 26 starostou
V. Petrání čp. 11 obecním starším
Fr. Kudrnka čp. 7 obecním mladším

Za obecní výbory byli zvoleni :

Josef Petrání z čp. 3, Josef Vápeník z čp. 8, Fr. Dostál z čp. 2, Josef Novák z čp. 45 a Václav Dostál z čp. 40.

Fr. Hajzl byl starostou až do roku 1898, po něm byl zvolen starostou Josef Kubelka z čp. 1. Kubelka byl starostou do roku 1903. Doba starostování byla dobou " klidu ".

Po nich byl v roce 1903 zvolen starostou Václav Petrání z čp. 11. Tento starostoval až do roku 1919. Do doby jeho úřadování spadá nešťastný rok 1914, kdy vypukla první světová válka.

Dne 28. června 1914 byl v Srbsku zastřelen následník trůnu i s manželkou. Atentát provedli dva srbští státní příslušníci. Celý svět věděl hned, že je válka nevyhnutelná a že všecko bylo Berlínem a Vídní nastrojeno. Skutečně k tomu došlo a už dne 26. července rakouská vláda vypověděla Srbsku válku.

V celé obci zůstalo jen málo mužů doma, většina jich musela nastoupit hned do zbraně a těch několik starších, co doma zůstalo, bylo povoláno později. Císařský manifest stíhal jeden druhý a pokaždé byl jím někdo z kruhu rodinného vyrván a zahrán na bojiště. Když " apoštolské veličenstvo " zahrnovalo na různá bojiště takřka všechny zedřené táty od rodin, volalo do zbraně " muže " sedmnácti, osmnáctileté.

Postupem války rostla bída a hlad. Nic nebylo lze koupit a co se přece jen někde koupilo, bylo nekřesťansky drahé. Leč nic na světě netrvá věčně a tak také nadešel den, kdy válečná litice vzala za své a po čtyřech letech války zasvitl den - den míru.

To památné pondělí 28. října 1918 nebylo pro náš národ jen dnem ukončení války, bylo dnem, kdy po třista let ujařmený národ český znovu nabyl svobody ve svém samostatném státě - " Československé republice ".

Po válce byly vypsány volby do obcí. U nás volby nebyly. Byla ustavena kompromisní jednotná kandidátka a zvoleni byli :

Václav Klenčík starostou,
Jos. Kubelka náměstkem,

do rady : Jos. Dostál, Boh. Chvojka a Frt. Novotný,

do zastupitelstva : Frt. Vápeník, Jos. Stejskal, Václav Novák čp. 24, Václav Novák čp. 54, Václav Holeček, Frt. Zelinka a Frt. Ježek.

Pozemková reforma

Hotovým revolučním převratem byla v obci pozemková reforma. Tak podle tehdejšího zákona č. 318 / 1919 bylo mezi drobné pachtýře rozměřeno a rozděleno pole o výměře 11 ha 95 a 35 m čtverečných oseté jetelem a pole o výměře 7 ha 72 a 80 m čtvr. oseté pšenicí. Tato pole byla dána uchazečům do nuceného pachtu. Drobní pachtýři zaplatili nájemci dvora Baerovi jako náhradu za ratolest 400 Kč na 1 korec pšenice.

Nájemné bylo smluveno se ředitelem velkostatku p. Hubalem na 93 Kč 50 h ročně. Pachtýřů bylo celkem 40, ale pole jim byly v nájmu ponechány jen dva roky a pak byly zahrnuty do přímých přidělů.

Dále bylo vyvlastněno podle zákona o pozemkové reformě 26 ha 5 arů 74 m čtvr. polí, tzv. dlouhodobých pachtů za cenu 64.289 Kč. Obnos byl zaslán zemskému soudu a v roce 1922 v únoru byly pozemky 26-ti přidělcům zaknihovány. Dále podle téhož zákona bylo vyvlastněno 4 ha 20 arů 35 m čtvr. polí zádušních. Dále bylo vyvlastněno pole č.k. 992 - 3 a 994 o výměře 8 ha 31 arů 35 m čtvr. v ceně 30.283 Kč 26 h. Obnos byl zaslán zemskému soudu a pole 18-ti majitelům zaknihována 2. 3. 1922.

Na stavební místa byla v roce 1921 vyvlastněna parcela čk. 386 / 3 - podél cesty k Jezbořicům. Jsou tam postavena čp. 65, 66, 67, 68, 70 a 71. Část této parcely připadla přeloučskému cukrovaru.

V roce 1922 byl vyvlastněn pozemek na " Záhoři ", patřící ke dvoru v Třebřichách - majitel kníže Ausperk. Pozemek má výměru 8 ha 14 arů 84 m čtvr. a byl rozdělen 15-ti přidělcům. Cena činila celkem 58.554 Kč, zaknihován byl roku 1922. (Pozn.: Pozemek patřil k usedlosti čp. 19 a byl majitelem Štěpánkem prodán.)

Dne 10. 12. 1923 byly uzavřeny dohody - kupní smlouvy - s velkostatkářem heřmanoměsteckým - v tzv. rozptýlené půdě - a 14-ti nájemci této půdy o výměře 8 ha 78 arů za kupní cenu 36.970 Kč a dále se šesti nájemci na výměře 2 ha 42 arů za cenu 10.865 Kč a náhradu za pohnojení 778 Kč splatnou nájemci dvora Otto Bauerovi.

V rekapitulaci je asi celá pozemková reforma taková :

celková výměra dvora	143 ha 83 arů 66 m čtvr.
ponecháno majiteli Kanskýmu	58 ha 37 arů 70 m čtvr.
přiděleno přidělcům	85 ha 45 arů 95 m čtvr.

cena 599.505 Kč

Z toho připadá na pole	: 76 ha 30 arů 83 m čtv.	- 556.330 Kč
luka	: 5 ha 66 arů 16 m čtv.	- 43.016 Kč
pastviny	: 11 arů 98 m čtv.	- 72 Kč
pastviny	: 85 arů 71 m čtv.	- 86 Kč
vyrovnáno směnou	: 2 ha 51 arů 27 m čtv.	

Splaceno celkem	:	599.505 Kč
plus měrné	:	12.704 Kč
za stromy	:	3.591 Kč
celkem	:	<u>615.800 Kč</u>

Rozdělení výměry 85 ha 45 arů 95 m čtv. :

45	přidělcům z Rozhovic	53 ha 42 arů 44 m čtv.
12	Čepí	17 ha 99 arů 94 m čtv.
16	Jezbořic	13 ha 02 arů 41 m čtv.
1	Bylan	37 arů 30 m čtv.
1	cukrovar Přelouč	63 arů 86 m čtv.
		<u>celkem 85 ha 45 arů 95 m čtv.</u>

Dle výkazu zaměstnanců u dvora Rozhovice, schválilo SPÚ v Praze, bylo zaměstnáno 37 osob, z nich :

- 31 zaměstnancům bylo vyplaceno odbytné 145.984 Kč
- 2 zaměstnancům byla přidělena půda 4 ha plus odbytné
- 1 zaměstnanec co deputátník ponechán na statku
- 1 zaměstnanec co dělník ponechán na statku
- 2 po krátkou dobu zaměstnání nárok na odbytné nemají.

Zbytek dvora ve výměře 58 ha 37 arů 70 m čtv. byl Státním pozemkovým úřadem 31. 12. 1926 přidělen ing. Františkovi Udržalovi z Dolní Rovně.

V roce 1922 bylo vysázeno 80 třešňových stromů na obecní pastvině při silnici k Lukavci. Stromy byly vysázeny nákladem 1789 Kč 77 h. Tento obnos byl vybrán coby přírážka k dávkce ze zábav a za stromky a práci proplacen bez příspěví obce či obecních přírážek. Tak rozuměl tehdejší starosta Václav Klančík podpoře kulturní činnosti v obci. A ne jen toto. Z téhož titulu - z vymáhání přírážek k dávkám - založil " nadaci Václava Klančíka pro chudou studující mládež z obce Rozhovice " !

Jelikož bylo prokázáno, že nadace byla založena z peněz, při úředních výkonech vybraných a nikoli vlastním kapitálem, byl po rozhodnutí obecního zastupitelstva její titul změněn takto : " Nadace obce Rozhovice pro studující z

obce Rozhovice ". Nadace sama zanikla při peněžních reformách po druhé světové válce.

Při úředním sčítání lidu v roce 1921 bylo v Rozhovicích napočteno 432 obyvatel. Roku 1923 na jaře byl vyměřen průhon a téhož roku byly v něm vysazeny v počtu 103 kusů třešně. Celkový náklad na výsadbu byl 2090 Kč 51 h.

V roce 1923 rodina Kudrnkova čp. 1 darovala pozlacený kalich kostelu svatého Petra a Pavla. V červenci roku 1923 byl manželi Václavem a Annou Petráňovými z čp. 11 věnován kostelu zvonek o váze asi 60 kg. Zvonek byl zavěšen na věži na místě zvonku zrekvírovaného v první světové válce, a ve druhé světové válce byly zrekvírovány zvony oba, jak velký, tak malý.

Po válce z popudu farního úřadu v Heřmanově Městci a " revolučního národního výboru " v Rozhovicích bylo po zvonech pátráno. Malý zvonek (dar Petráňů) nalezen nebyl. Velký zvon nalezen byl až v Hamburku a odtud zpět přivezen a se slávou na původní místo na věži zavěšen.

Dne 7. ledna 1924 zemřel p. Václav Petráň z čp. 11, dlouholetý člen představenstva obce a od roku 1903 do roku 1919 starosta obce. Pohřeb za účasti širokého okolí a 21 hasičských sborů se konal 11. ledna.

Stavební ruch :

Roku	1920	postaven dům	čp.65	stavebník	Daněk
	1921	- " -	čp. 8	- " -	Kopecký
	1921	post. stodola	čp. 22	- " -	Kavka
	1921	post. domy	čp. 66,67	- " -	Nedvěd, Pytlík
	1922	post. stodola	čp. 18	- " -	Kubelka
	1923	post. dům	čp. 68	- " -	Jeník
	1923	- " -	čp. 69	- " -	Kubelka
	1924	- " -	čp. 70	- " -	Kučera
	1925	- " -	čp. 71	- " -	Zykuda
	1925	- " -	čp. 72	- " -	Čapský
	1925	- " -	čp. 12	- " -	Petráňová
	1926	- " -	čp. 17	- " -	Hrstka
	1926	- " -	čp. 22	- " -	Kavka

V roce 1927 bylo v obci založeno " Vodní družstvo " pro melioraci katastru. 13. listopadu byly **volby do obcí**. Byly podány dvě kandidátky : republikánů a sociální demokracie.

Zvoleni byli :

Jan Štěpánek	starostou
Jar. Čapský	náměstkem
Boh. Chvojka	1. radní
Jos. Šulc	2. radní
Frť. Hrstka	účetní

Členové obecního zastupitelstva : Frť. Kafka čp. 22, Frť. Valenta, Jos. Kubelka, Jos. Umlauf, Jos. Halama, Václav Novák, Adolf Dostál.

Do finanční komise zvoleni : Hrstka, Valenta a Halama
a navrženi : mg. Udržal, Zelinka a Nedvěd.

Dne 29. a 30. května bylo konáno vodoprávní řízení " Vodního družstva v Rozhovicích " a k melioraci bylo přihlášeno 322 ha 78 arů 42 m čtv. pozemků. Vypuštěno bylo 16 ha 35 arů 42 m čtv. V melioračním zájmu zůstalo 306 ha 42 arů 62 m čtv. Projekt byl vypracován technickou kanceláří ing. Dvořáka z Pardubic. Veškerá voda drenážní svedena byla do hlavního odpadu, který povede od Čepí až ke státní silnici Bylany - Heřmanův Městec.

V obci byl odpad přeložen přes zahrady p. F. Vápeníka čp. 10 a pí Anežky Mrázkové čp. 12. Tím se získalo přímého a kratšího vedení a občané v " chaloupkách " byli zbaveni škod, které jim dělala voda v případných přívalech. Z druhé partie je svedena voda do lučního odpadu, který ústí do odpadu hlavního. Druhé partie jsou pozemky : z Bylan, Pod Lačnem, Za rybníky.

V roce 1928 byl prodán obecní pozemek (zvaný na vobickách) na stavební místa. 1 m čtv. za 3 Kč níže uvedeným zájemcům :

Václ. Jonášovi	-	výměra	10 arů 26 m čtv.	-	cena 3.078 Kč
Janu Krupičkovi	-	výměra	13 arů 56 m čtv.	-	cena 4.068 Kč
Jos. Pleskotovi	-	výměra	15 arů 38 m čtv.	-	cena 4.614 Kč

Frt. Málkovi - výměra 10 arů 99 m čtv. - cena 3.297 Kč
 F. Mejštríkovi - výměra 14 arů 77 m čtv. - cena 4.431 Kč
 Jos. Ježkovi - výměra 12 arů 78 m čtv. - cena 3.834 Kč
 Janu Šindelářovi - výměra 11 arů 54 m čtv. - cena 3.462 Kč
 26.784 Kč

Stržený obnos byl uložen na kmenové jmění obce Rozhovice. 28. června 1928 byl " Místním sdružením republikánského dorostu " postaven pomník padlým vojínům ve světové válce z obce Rozhovic. V roce 1928 byla založena " Kampelička ", spořitelní a záložní spolek, pro Rozhovice a okolí, zapsané společenstvo s ručením neomezeným. Předsedou Kampeličky byl ing. F. Udržal, členy představenstva byli zvoleni : V. Klančík, Jos. Šulc, Bohus. Chvojka a Jan Nedvěd, pokladníkem Frant. Hrstka. V dozorčí radě byli : Jan Štěpánek jako předseda dozorčí rady, a členové : Frt. Petráň, Frt. Vápeník, Jindřich Nimra a Jan Kudrnka. Přistoupilo 41 členů.

V roce 1929 byla rozbourána stará chaloupka čp. 14 patřící Jos. Šulcovi a vystavěno obytné stavení v 5-ti místnostech a chlévem se stodolou. Dále přestavěn byl domek čp. 15 patřící Josefu Kubelkovi. Dům čp. 5, majitel Frt. Vápeník, byl znovu postaven v roce 1929. Dále v roce 1929 byly vystaveny domky čp. : 73, majitel Josef Ježek, 74, majitel Krupička Jan, a čp. 76, patřící Frt. Málkovi.

Obecní zastupitelstvo prodalo dne 27. 9. 1930 " desinfekční pavilon " Rudolfu Kavkovi za 15.000 Kč a Frt. Radochovi část obecního pozemku k rozšíření dvorku 37 m čtvr. za 185 Kč (1 m čtv./ 5 Kč). V roce 1930 byly vystavěny domky čp. 77 Jana Šindeláře a čp. 78 Františka Mejštríka. Dne 2. října 1930 byla prodána v exekuční dražbě usedlost čp. 20 o výměře 78 korců za 535.000 Kč. Vydražila ji Helena Frýbová, choť advokáta v Pardubicích a v roce 1931 ji prodala : Josefu Chládkovi ze Semtěše, okres Čáslav, 50 korců se statkem, a 28 korců polí M. Rozenthalové, choťi advokáta v Kutné Hoře, která pozemky propachtovála místním zemědělcům.

V roce 1930 byl v chaloupkách zavezen potok a upraven rybník. Roku 1931 byl nákladem 7.000 Kč opraven rybník a vystavěny domky Václava Jonáše čp. 58, a Josefa Pleskota čp. 57.

Na den 27. září 1931 byly vypsány volby do obcí. Jelikož byla podána jedna kandidátka Republikánské strany a domoviny, volby odpadly. Ustavující schůze obec. zastupitelstva byla dne 15. listopadu 1931 a byli zvoleni :

Ing. Frant. Udržal čp. 9 starostou
 Frant. Zelinka čp. 23 náměstkem
 Josef Kopecký čp. 8 prvním radním
 Josef Šulc čp. 14 druhým radním
 Frant. Hrstka čp. 17 účetní

členy obecního zastupitelstva : Frant. Kavka, čp. 22, Frant. Starý, čp. 14, (Doubrava), Frant. Novák, čp.24, Josef Hajzl, čp. 26, Frant. Mejštrík, čp. 78, Josef Havlíček, čp. 9, Václav Klančík, čp. 29.

Do finanční komise zvoleni byli : F. Starý, F. Kavka a V. Klančík

Okresnímu úřadu ke schválení navrzeni byli : Jan Štěpánek, Josef Kubelka, čp. 18, a Josef Kopecký ml., čp. 8.

Domek čp. 4 patřící Josefu Novákovi (truhlář) byl postaven v roce 1932. V téže roce byla zbourána stará chalupa čp. 24 a k ní patřící výměnek čp. 25, majitel František Novák. Na místě nich postavil Novák novou hospodářskou budovu, tj. obytné stavení, stáje a kolnu ještě v 1932 roce. Nové stavení má čp. 24.

V roce 1928 ustavené Vodní družstvo se během tří let svého úkolu zhostilo a 26. ledna 1932 byla konečná kolaudace. Rozpočet byl 1 423.000 Kč, proti schválenému je u části odpadové zvýšení o 47.643 Kč a u části meliorační snížení o 111.026 Kč.

propoččet :	1 423.000 Kč		
	<u>+ 47.643</u>	=	zvýšení
	1 470.643		
	<u>- 111.026</u>	=	snížení
celkový náklad	1 359.617 Kč		

Sbor dobrovolných hasičů v červnu roku 1933 oslavil padesátileté trvání sboru okrskovým sjezdem. Sjezd zahájil starosta sboru a obce ing. František Udržal. Ze zakládajících se padesátileté dožili tři členové, a sice : František Stejskal, Otto Baer a František Kubelka. Ku dni oslavy padesátiletí sboru dával každý svoje stavení, zahrádky i náves do pořádku. Kostel však zůstal " popelkou ", zdívo pokryté plísní a místy opadané. Když na výzvu obce patronátní úřad v Heřmanově Městci odepřel dát kostel do pořádku, byla po vsi provedena sbírka, která vynesla 746 Kč. Obílení kostela i věže bylo obecním úřadem zadáno staviteli Dostálovi z Heřmanova Městce. Obílení a oprava stály 687,30 Kč. Přebytek 58,70 Kč byl uložen na knížku.

V roce 1934 byla provedena adaptace schodů ke kostelu. Práce byla zadána ofertním řízením staviteli Svobodovi z Pardubic. Současně týž stavitel zhotovil schody za domem pana France čp. 30, vydláždil při nich rigol a udělal betonový práh u hasičské zbrojnice. Všechny tyto práce stály 8.486,25 Kč.

Při pozemkové reformě byl obcí vyvlastněn pozemek lesem porostlý (remíz) na Doubravě. Později byly stromy na stojatě prodány a vykáceny. Tím remíz zanikl a pozemek zarůstal trním. Až v roce 1934 okresní úřad v Chrudimi obci nařídil : buď znovu zalesnit, nebo z něj upravit plodné pole.

Obecní zastupitelstvo se rozhodlo pro pole. Trní bylo vykopáno a páleno, celý pozemek byl nejdříve mělce, pak hloub a pak ještě hloub přeorán. Kořeny a kamení bylo vybráno a tak z neplodného úhoru stalo se pole. Hluboká orba byla provedena traktorem F. Korába z Klešic a celé toto zrestaurování úhoru na pole stálo 5.000 Kč. Pole bylo na dvě části rozděleno a propachtováno.

Hned po novém roce 1935 projednává obecní zastupitelstvo nutnost stavby nového hřbitova. Ostatně jeho stavba byla obci přikázána okresním úřadem už za starostování Klančíkova. Bylo rozhodnuto hřbitov stavět na " čtvrti ", kde k tomu účelu dostala obec v pozemkové reformě příděl. Všechny práce byly zadávány obecním řízením. Práce zednické (stavba zdi, márnice a kříže) byly zadány Václavu Svobodovi, staviteli z Pardubic. Zhotovení vrtané studny a dodání pumpy bylo zadáno Josefu Svobodovi z Máteřova a zhotovení vrat a postranních branek Josefu Medunovi z Heřmanova Městce.

Návrh starosty Udržala, aby stavební materiál po sousedsku bezplatně svezli sousedé sami, byl držiteli koňských potahů striktně zamítnut a tak byla i doprava materiálu zadána staviteli Svobodovi. Cihly byly odebrány všechny z Kučerovy cihelny v Třebřichách. Stavba hřbitova byla započata i skončena roku 1935.

Roku 1935 byly postaveny :

stodola na " farářce "	majitel Al. Kopecký
stodola u čp. 2	majitel Adolf Dostál
chlév a řezárna u čp.22	majitel Frt. Kavka

zbourána byla stará dřevěná stodola na návsi patřící k hostinci p. Kopeckého.

Rokem 1936 začíná krize v zemědělství. Republika ztrácí odbyt cukru do ciziny. V důsledku toho cukrovary neodebíraly všechnu cukrovku, navíc zemědělci museli od nich brát zpět určitou část cukru, ovšem denaturovaného, zpět. Kanada dovážela pšenici franko Děčín levněji, než byla na domácím trhu. Proto byla ustavena tzv. " rudozelená " koalice, která v parlamentě odhlasovala cla. Bylo zavedeno plánované hospodářství, všichni zemědělci dostali knížky, kde měli určeno, kolik mohou zasít cukrovky i obilovin, kolik řepy jim bude cukrovary odebráno atd. (Dalo by se tomu říci " monopol " nebo " pomsta za pozemkovou reformu ")

Ve třicátém osmém roce atmosféra čpí už střelným prachem. Válka visí ve vzduchu. Němci se bouří, prohlašují, že jejich domov je říše a pod vedením poslance Henleina a ovšem podporování z Německa, zabírají Sudety. Češi tam usedlí jsou vypovídáni a musí se vystěhovat do vnitrozemí. Je vyhlášena mobilizace. Do naší obce byly nastěhovány dvě rodiny. Do statku čp. 11 rodina Novotných, a do statku čp. 20 rodina Václavkova. Zůstaly do roku 1945, tj. do konce války, a pak se musely vrátit na svoje hospodářství do pohraničí.

V březnu 1939 Němci obsadili Čechy a Moravy se Slezskem a kalvarie národa začala.

Anglickými lordy zrazená, okleštěná republika byla prohlášena jako protektorát Čechy a Morava. Slováci zradili republiku a spojili se s Němci. Druhá světová válka začala. Zavádí se řízené hospodářství, lístky na potraviny. Kontrola stíhá jedna druhou. Poslech cizího rozhlasu je zakázán. Zákaz je málo platný. Poslouchá se stále přes všechny zákazy a od atentátu na protektora Heydricha, tzv. Heydrichiády, kdy poslech byl trestán smrtí, se Moskva a Londýn poslouchá čím dál víc. Nadchází rok 1943 a hrozná válka pokračuje dál a persekuce národa sběsilostí nacistů se stále stupňuje. Mladí lidé jsou posíláni do Německa na práci. Bylo jich dost, kteří tam šli dobrovolně i od nás. Ve 43. roce už se projevuje činnost partyzánů i u nás v naší obci a v roce 1944 jejich působení sílí a nabývá pro nacisty nebezpečných rozměrů. Také u nás i v naší obci našli partyzáni i uprchlíci ze zajateckých táborů vydatnou pomoc i úkryt. I osobní průkazy někteří z nich dostali. Ovšem na cizí jména. (úkryt měli u Václavků v čp. 20 a i u Zykudů, kde se dostali do

stodoly zadními vraty.) V lednu roku 1945 přes neodvratnou porážku ještě chtějí nacisté zadržet pronikající rudoarmějce a nařizují kopat zákopy a stavět barikády. Od nás museli na kopání zákopů nastoupit F. Mejstřík a J. Šulc.

V březnu 1945 přijel k nám transport evakuovaných Němců. Byli ubytováni v pěti domech. Říkalo se jim " národní hosté ". Pobyli zde asi tři týdny a odjeli - směr Praha.

3. května přijel oddíl 10 vojáků a dvě ženy na dvou vozech. Ubytovali se v sále v hostinci. Proviantem a pitím byli znamenitě zásobeni. I rádio měli. Když jsme je 5. května žádali, aby odevzdali zbraně, bez odporu složili pistole, střelivo a ruční granáty složili na hromadu. I proviant nám dali - sud másla, pytel zrnkové kávy, spoustu konzerv, koření i víno a chtěli jen civilní šaty. Druhý den ráno byli všichni v civilu a odjeli. Kde to vzali, čerti vědí. Ale některé šaty se poznaly.

Konečně přišel nejkrásnější měsíc v roce - květen - a s ním konec útrap a strachu a přinesl svobodu ujařmeným národům. Naší obcí projelo jen několik vozů s prchajícími nacisty.

Hlídky v obci obstarali hasiči. K žádným násilnostem nedošlo. Pod přejezdem dráhy u Lukavce byla demontována jedna kolej. Mělo být zabráněno průjezdu pancéřového vlaku. 7. května projela obcí autokolona ruského vojska. Byli nadšeně vítáni. Zdrželi se jen do rána. V rybníce doplnili vodu do chladičů a jeli dál. Po nich odpoledne projížděl celý pluk na lehčích vozíčkách koňmi tažených. Ti zajeli na luka, bylo jich plno po celých lukách, ale zdrželi se, jen co nakrmili a napojili a už zase trapem odjeli : směr Přelouč - Praha.

9. května přijel do vsi oddíl jízdy. Zdrželi se celý den, odjeli v noci týž den. U Václavků zabili jalůvku a v hospodě u Kopeckých jim vařili guláš. Bylo ho za dva kotle polní kuchyně. Byli opatrní. Nejprve jsme museli jíst my a pak teprve oni. Vzrušení pomalu opadá, nastává uklidnění a život se vrací do všedních dnů s jistotou v lepší příští.

Hned 5. května zvolen byl revoluční národní výbor. Byl pětičlenný. Zvoleni byli : Frt. Mejstřík, Frt. Kudláček, V. Holeček, F. Valenta a Vincent Pleskot.

Výbor vyzval četnickou stanici k odvozu zbraní, ale ta ho odkázala, aby je zabezpečil a odvezl sám. Odvezli jsme je na NV a proviant, který jsme chtěli i s výsledkem sbírky do dosud bojující Prahy. Výbor totiž pro ten účel provedl sbírku potravin po vsi. Měl s tím jet Ftr. Petráň, který ten čas měl dvoutunovou erenu. Oznámili jsme na ONV v Chrudimi tuto akci a ten oznámil, že do Prahy budou vypravena auta Hospodářského družstva v Chrudimi. Tento odvoz byl pak odvolán ONV a tak se několik místních s. obětovalo a " zabraný proviant " ze zamčené kolny do rána uklidilo. Národní výbor zajistil pro úřadovnu místnost v domku ve dvoře, kde byla dřív úřadovna obecního úřadu.

Jako čest pro obec je třeba poznamenat, že pro kolaboraci s Němci nebylo třeba nikoho trestat a stíhat.

Na dosídlení pohraničí z obce odešli :

Vinc. Novák s rodinou, St. Slanina s rodinou, Karel Kadlec s rodinou, Boh. Pleskot s rodinou, Vinc. Pleskot s rodinou, Jos. Slanina s rodinou, Ondřej Mikle s rodinou, Jan Čuhel s rodinou, Frt. Málek s rodinou, Jan Kubelka s rodinou, Vinc. Kavka s rodinou a Boh. Slanina, svobodný.

Do pohraničí se museli na svá hospodářství vrátit J. Václavek a J. Novotný.

O volbách v roce 1947 byli zvoleni :

Frť. Mejstřík předsedou, dále Frť. Kudláček, Mil. Zykuda, Václ. Holeček, Frť. Kubelka, Frť. Valenta, Ad. Dostál, Václ. Klančík.

25. února 1948 byl proveden převrat " vítězství pracujícího lidu ". Přebvat měl celkem klidný průběh a u nás na vesnici byl naprosto klidný. Řekl bych, že tehdy převážná většina občanů na vesnicích nechápala dosah celého převratu. Ve městech a průmyslových střediscích tomu bylo trochu jinak. V padesátých letech řízené hospodářství a povinné dodávky pokračují a v rámci " třídního boje " jsou podle výměr odstupňovány. Na statek čp. 9 (dvůr) je dosazen Adolf Šinkmajer z Klešic, který byl až do pozemkové reformy na dvoře šafářem.

Václav Mrázek, majitel usedlosti čp. 11, pro nemožnost plnění vysokých dodávek a pro nedostatek pracovních sil celou usedlost včetně živého i mrtvého inventáře dává státu. Výměra byla 41 ha, právě tolik kusů skotu a dva páry koní.

Jan Štěpánek z čp. 19, Jan Kudrnka z čp. 1 a František Vápeník, čp. 10 byli pro neplnění dodávek souzeni, jejich majetky konfiskovány a posléze byli z obce vystěhováni. Z těchto usedlostí plus pozemky patřící Boh. Chvojkovi a statku čp. 20 byl založen státní statek. Drobní zemědělci založili v roce 1958 " Jednotné zemědělské družstvo ". V padesátém roce založena je u nás tělocvičná jednota " Sokol ". Cvičilo se v sále hostince čp. 31, nejen prostná, ale i na náradí (bradla, kůň, kladina). V sokole byl založen oddíl kopané. Fotbal hráli a hrají dobře. Ten se udržel a udrží, ale cvičení zaniklo. Hraje se pod hlavičkou " Sokol Rozhovice ".

V roce 1958 založené JZD si vedlo velmi dobře. Postavili kravín pro 100 ks. dobytka, porodnu pro prasnice, drůbežárny a výsledky byly stále aktivní. Na pracovní jednotku plánovali až 30 Kčs a přitom spláceli členům jejich vklady a všechny fondy měli splněny. Naproti tomu statky nestavěli nic. V roce 1966 provádí okres akci sloučení JZD se státním statkem. K deleminaci došlo ovšem bez jakékoli náhrady.

Na konci 50. let zhotoven je kanál od čp. 62 a vyústěn do regulace. Z návse od čp. 17 přes cestu a zahrádku u čp. 11 je rovněž položeno kanalizační potrubí, ale to není spádné a zanáší se.

V šedesátých letech bylo postaveno :

rodinný domek	čp. 38	majitel J. Daněk
dům jednopatrový	čp. 29	majitel J. Kalhous
rodinný domek	čp. 34	majitel A. Gajdošík

" Desinfekční pavilon ", náležející Rudolfu Kavkovi, přistavěl sám majitel na rodinný domek.

Jiří Sura přestavěl bývalý chlév, k čp. 26 patřící, na rodinný domek. Bohumil Pulda bývalé hospodářské stavení přestavěl na jednopatrový dům. Frant. Meduna domek čp. 41 přestavěl na jednopatrový dům. Ladislav Starý na Doubravě přestavěl hospodářské stavení na jednopatrový dům. Zdeněk Hrdlička rodinný domek čp. 6 rozšířil o tři obytné místnosti.

Rozbourán byl Vápeníkův statek čp. 10, u čp. 1 byla rozbourána prádelna u čp. 20 byla rozbourána kolna a prasečáky. Materiál z bouraček byl rozebrán do poslední cihly.

Obecní cesty, tj. v chaloupkách, na bačalech, v drážkách, na Nové vsi a na Doubravě byly opatřeny asfaltovým potahem.

V sedmdesátých letech přestavěl Frt. Zikuda na Doubravě hospodářské stavení na jednopatrový dům, požární zbrojnice byla přestavěna a přistavěna k ní garáž, státní statek postavil dvě " montované " bytovky (dva domky). Jednopatrový dům F. Kábela byl postaven rovněž v roce 1972.

Kanál začínající u čp. 30 a ústící do regulace byl seřízen v roce 1973. Roku 1975 byl zbudován kanál na " nové vsi ", je veden podle silnice a končí u drážního příjezdu.

Štěpánův statek čp. 19 i s přílehlým výměnkem byl roku 1975 prodán, koupili ho manželé Stejskalovi. Domek čp. 63, majitel P. Dušek, byl přestavěn v roce 1975.

Při volbách v 70. roce byli zvoleni :

Josef Pleskot předsedou

Jiří Valenta tajemníkem

do rady : Jarosl. Kopecký, Jan Jonáš, Lad. Starý

do NV : Jos. Novák, Frt. Meduna, M. Kudláček, M. Mejstříková, M. Říhová a M. Kubelková, Karel Krupička byl zvolen pokladníkem.

Kudláček a Říhová později z obce odešli a za ně byli do NV zvoleni : Vlad. Zykuda a Rudolf Kavka.

Veřejné světlo

Výbojkové osvětlení obce bylo provedeno v roce 1971. Sestává se ze šestnácti kandelábrů a sedmnácti světel. (Na nové vsi jsou na jednom stojanu dvě světla). Na Doubravě bylo zavedeno též jedno výbojkové světlo. Přívod proudu je veden pod zemí - kabelem. Současně bylo provedeno přemístění amplionů obecního rozhlasu na kandelábry veřejného osvětlení.

Roku 1972 zemřel předseda MNV J. Pleskot, a za něj byl předsedou zvolen dosavadní pokladník Karel Krupička, za Krupičku pak pokladníkem Vlad. Zykuda.

Začátek roku 1976 byl velmi studený. Celý leden byly silné větry, až vichřice, se sněhovými vánicemi. Mrazy byly ještě v dubnu. Stromy už kvetly a ještě byly mrazy. Počítalo se, že nebude žádné ovoce, a vzdor tomu bylo ovoce hodně. I švestek, které v předcházejících letech skoro vůbec nebyly, bylo dost.

Jarní mrazy byly v letních měsících vystřídány dodržujícím suchem. Nad úrodou obilí, brambor a řepy lámal každý hůl a " lámal " předčasně.

Sýpka obilí byla dobrá (40 q po 1 ha i víc), úroda brambor také. Poněkud slabší byl výnos cukrovky (v porovnání se sklizní z let předcházejících), ale přesto byla sklizeň, vzhledem na sucho, dobrá. Výnos byl okolo 300 q po hektaru.

Brambory, o kterých lze říci, že jsou jaksi hlavním jídlem sociálně slabších vrstev národa a přesto, že se jich urodilo dost, byly nemístně zdraženy, z ceny 80 Kčs v roce 1975 na 160 Kčs, tedy o celých 100 % byla jejich cena upravena !

Roku 1976 byla obec Rozhovice delimitována do Heřmanova Městce. To znamená, že přestala být samosprávnou jak politicky, tak i hospodářsky, a ve všem podřízena heřmanoměsteckému NV, kde má tři volené zástupce.

Při volbách do obcí konaných v říjnu 1976 byli do MěNV v Heřmanově Městci zvoleni : Karel Krupička, Jaroslav Kopecký a L. Beče jako zástupci obce Rozhovice.

Podobně jako s Rozhovicemi se stalo se sousedními vesnicemi, tj. s Klešicemi, Chotěnicemi a Uherčicemi. Naproti tomu obce Načešice a Kostelec, sousedící rovněž s Heřmanovým Městcem, uhájily svoji samosprávu.

Dodatek z roku 1962

V roce 1961 podal místní národní výbor finančnímu odboru okresního národního výboru v Chrudimi návrh na znárodnění hostince i hospodářského stavení čp. 31. Hostinec a hospodářská usedlost byly majetkem rodu Petrářova a pozůstalá vdova po majiteli Č. Petrářovi podala proti znárodnění hospodářských budov protest. Finanční oddělení ONV věc prošetřilo a uznalo oprávněnost protestu a obytné budovy neznárodnilo. (Nebylo politického důvodu). Ve věci rozhodlo následovně : znárodnilo jen hostinec. Zábor byl projednán soudně a 9. 3. 1962 pod č. j. vydán byl zápis - Č. d. 285-62 :

" Podle geometrického oddělovacího plánu střediska geodézie pro okres Chrudim v Chrudimi ze dne 24. 5. 1961 č. j. i-290-273-203, jakož i podle potvrzení MNV v Rozhovicích dne 4. 2. 1962 se ve vložce č. 31 pozemkové knihy pro obec Rozhovice poznamenává rozdělení stavební parcely č. k. 36 s domem čp. 31 v Rozhovicích na stavební parcelu č.k. 36 / 1 s domem čp. 31 a na stavební parcelu č. k. 36 / 2 s domem čp. 27 v Rozhovicích. Odepisuje se stavební parcela č. k. 36 / 2 s domem čp. 27 v Rozhovicích do nové vložky této pozemkové knihy. Ve vložce č. 337 se zapisuje stavební parcela 36 / 2 s domem čp. 27 a vkládá se na ni vlastnické právo pro " Jednotu " LSD v Chrudimi se sídlem v Hlinsku v Čechách. "

Stavební ruch v roce 1976

V roce 1976 byl postaven rodinný domek čp. 79. Stavebník : Jiří a Helena Staňkovi.

Jak vpředu zmíněno, byly v říjnu 1976 volby do obcí. Předsedou MNV v Heřmanově Městci byl jmenován Karel Krupička z Rozhovic. Poznámka : " podle nového řízení je Heřmanův Městec coby středisková obec a k ní náležejí obce : Rozhovice, Klešice, Chotěnice a Uherčice. "

Jaro v roce 1977 bylo krajně nepříznivé. Dodržující zima ho hodně zkrátila. V dubnu bylo ještě jako o vánocích. Na velikonoce, které připadly na 10. a 11. dubna, napadlo 10 cm sněhu. Květy na stromech pomrzly, takže ovoce bylo moc málo. Jablka nebyla takřka žádná. Léto toho roku bylo také nepříznivé. Velké mokro velice ztížilo žnové práce. S těžkou mechanizací (kombajny) nebylo lze všude zajet a tak ještě koncem měsíce srpna bylo neposečeno sta hektarů obilí.

V sedmasedmdesátém byl zlikvidován sad i cesta v " Průhoně ". Stromy nebyly vykáceny vykopáním, ale byly jen uřezány a pařezy ponechány v zemi. Padesátileté pařezy znemožní kultivaci pozemku a tak " Průhon " čeká tentýž osud jako " Vejmol " a hlubokou cestu " v kopcích ", to je bude to ležet léta ladem.

Stavební ruch v roce 1977

Na místě, kde stával Vápeníkův statek, postavil rodinný dům Karel Stojka. Na bývalém pozemku J. Kudrnky postavil rodinný domek jednopatrový Frt. Jackulák. Na bývalém pozemku Miloslava Zykudy postavil rodinný domek L. Beše. Při chalupě čp. 48, dříve na pozemku Josefa Hajzla, postavil domek Frt. Ježek. Majitel bývalého statku čp. 19, Josef Stejskal, staré stavení rozboural a na jeho místě postavil jednopatrový dům. Všecky tyto stavby v roce 1977 byly uskutečněny jen v hrubé stavbě, dokončeny budou v roce 1978. Novostavby Stejskalova a Jackulákova jsou bez střech, tj. rovné a tím se liší od vesnických staveb.

Po nepříznivém jaru i létu přišel skutečně pro sklizeň okopanin, tj. pro řepu a brambory, příznivý podzim.

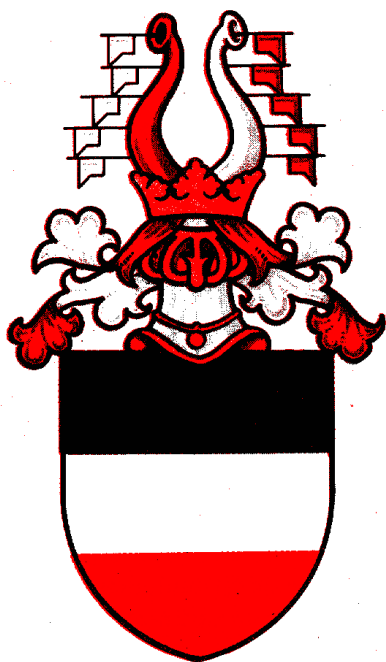
Úroda brambor i řepy byla v roce 1977 dobrá, žel jen, že při sklizni, která se provádí těžkou mechanizací, tj. kombajny, zůstává na poli hodně řepy. Bez strojů by se sklizeň vůbec neprovedla, protože řepy je naseto hodně a lidí je moc málo.

Novostavby, jak vpředu uvedeno, byly dokončeny byly dokončeny až v roce 1978 a 1979. Tyto roky byly krajně nepříznivé. Dodržující mokré počasí protáhlo žně až do měsíce září a nejhorší to bylo na podzim se sklizní okopanin.

V letech 1978 a 1979 provedli nástavbu po dvou místnostech v podkroví St. Kubelka v čp. 62 a Sl. Kavka v čp. 22. Domek čp. 68 byl v roce 1978 prodán. Prodávající byla Marie Petrářová a domek koupil Voženílek z Čepí. V roce 1979 začal v " drážkách " stavět jednopatrový dům Josef Beran. Nejdříve však vybagroval dva metry vysoký břeh. Vybagrovanou hlínou zavezl úvozovou cestu zvanou širokou, vedoucí ode vsi k bylanské třešňovce.

V roce 1979 byla prodána Zvěřinova chalupa čp. 35, koupil pan Valenta z Pardubic.

V roce 1981 byl postaven jednopatrový obytný dům, na bývalé Štěpánkovic zahradě. Stavebník byl Miloš Martinec.

Trčkové z Lípy

Jsou starým českým vladyckým a později panským rodem, který získal přídomek podle vesnice Lípy u Hradce Králové. Jejich erb je nahoře černý, dole červený a uprostřed má stříbrné břevno.

Do české historie vstupuje tento rod až v 15. století, kdy Mikuláš T. zakoupil hrad Homolí nedaleko Náchoda. Později půjčoval peníze králi Zikmundovi a potom získal vesnice u Dolních Královic, Lipnice, Vožici a vlašimské panství. Když zemřel, byl počítán k nejbohatším šlechticům v zemi. Syn Burian byl nejvyšším písařem, podporoval Jiřího z Poděbrad a patřil k předním utrakvistickým vůdcům. Na počátku 16. století se Trčkové rozdělili na dvě větve a z nich vlašimská vymřela ještě koncem tohoto století. Hejtman hradeckého kraje

Vilém byl přijat v roce 1526 do panského stavu. Z druhé starší větve Mikuláš, královský hejtman, skoupil vesnice na Čáslavsku a Chrudimsku a další velký majetek získal nejen ve východních, ale i v severních Čechách, a dokonce i na Moravě, kde vlastnil Zábřeh a Klášterec. Svou nevěrnou manželku Kateřinu ze Šemberka nechal zazdít. Na přelomu 16. a 17. století se Trčkové vyvíjeli mezi nejbohatší rody v zemi. Někteří z Trčků bojovali v Uhrách proti Turkům - Vilém zemřel v jejich zajetí, především však zastávali důležité zemské úřady. V roce 1593 byli povýšeni do panského stavu. Za stavovského povstání Jan Rudolf opozici podporoval, ale do povstání se nezapojil. Díky přímluvě své manželky mu byly statky ponechány a společně vyzískali další majetek z konfiskací. Syn Adam Erdmon byl povýšen do stavu římských hrabat, ale jeho smrtí rod i v této větvi vymírá.

Valdštejnův bratr Adam Erdman Trčka z Lípy (1599 - 1634) sloužil v jeho vojsku a dosáhl hodnosti generála. Přestože byl katolík, podílel se na tajných jednáních s protestanskými emigranty. Zůstal až do konce věrný Valdštejnovi a byl spolu s ním v únoru 1634 v Chebu zavražděn, stejně jako Vilém Kinský, manžel jeho sestry Alžběty. Tak se obrovské trčkovské jmění spolu s Alžbětiným majetkem rázem rozplynulo.

Příbuzenskými svazky byli Trčkové z Lípy spojeni s Lobkovici, Valdštejn, s Kinskými, Štemberky, Bíbrštejn, Šemberky, Žerotíny a dalšími. Manželka Jana Rudolfa Trčky, Marie Magdaléna, dcera Ladislava Popela z Lobkovic, projevila nebývalého obchodního ducha. Z nákupu zkonfiskovaných statků zbohatla takovým způsobem, že ji v tomto počínání předčil pouze Albrecht z Valdštejna. Hromadila Majetek a spravovala ho takovým způsobem, že ji poddaní přezdívali "zlá Manda", smutného konce rozpadu majetku se však již nedožila.

Šporkové

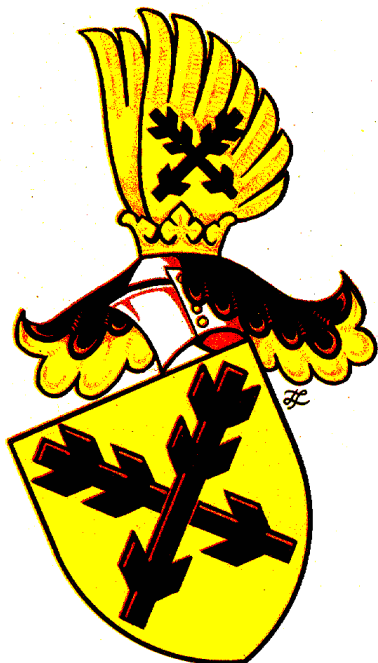
Panský, později hraběcí rod, původně ze severního Německa. V Čechách se usadili za třicetileté války. Do roku 1637, kdy byli povýšeni do panského stavu a krátce poté do hraběcího, neměli žádný erb. Proto jsou všechna pole jen polepšením - říšský orel, český lev i uťatá hlava Turka, ale vlastní rodový erb chybí.

Jan Karel Špork roku 1661 koupil panství za 117 000 zlatých rýnských a přikoupil morašický statek. Vstoupil jako prostý voják do řad katolické ligy a bojoval s bavorským vojskem na Bílé Hoře. Dosáhl u vévody Maxmiliána Bavorského hodnosti plukovníka, ale pak vstoupil do služeb císaře Ferdinanda. Ten z něho udělal válečného radu, generála jízdy i říšského hraběte. Jako voják proslul nejen velkou odvahou, ale i rozhodností a patřil mezi nejlepší velitele jízdy, v císařské armádě sloužil až do vysokého věku. V Čechách získal panství Lysou nad Labem, Kozojedy, Heřmanův Městec, Malešov a další. Z prostého vojáka, který se v mládí snad ani pořádně nenaučil číst a psát, udělal závratnou kariéru, takže závistivci o něm říkali, "že se vzmohl z pasáka sviní na hraběte a boháče". Nejznámější z celé rodiny byl jeho syn František Antonín, z dalších Šporků to byli Eleonora Marie de Fipek, hraběnka Šporková (1679 - 1684), Ferdinand Leopold hrabě Špork (1684 - 1710), František Antonín Špork (1702 - 1704), Jan Josef (1711 - 1749), Jan Václav (1749 - 1794). Rudolf Špork byl biskupem boleslavským, Jan Rudolf polním maršálkem a nejvyšším hofmistrem, ale i ředitelem dvorské a komorní hudby na dvoře Marie Terezie. Začátkem 20. století rod vymřel.

František Antonín Špork (1662 - 1738) studoval na pražské univerzitě, cestoval po západní Evropě a v roce 1690 se stal královským místodržícím. Postupně však na sebe poutal pozornost a zájem intelektuální společnosti jako mecenáš umění a osobitý představitel racionalistické a osvícenské kultury. Založil knihovny v Praze, Lysé a Kuksu, v pražském paláci Na poříčí zřídil v roce 1701 první stálé šlechtické divadlo, později i stálou italskou operní scénu. V Kuksu nechal vybudovat lázně, zámek, špitál, divadlo a celý komplex staveb, např. Dům filosofů, závodíště, hostinec U zlatého slunce, svou genialitu tu uplatnil sochař Matyáš B. Braun. Uvedl do Čech hru na lesní roh, pořádal hony, založil lovecký řád svatého Huberta a uplatňoval moderní zásady lesnictví. Přicházel do styku s předními sochaři, malíři, hudebníky, hostil je u sebe a umožnil jim realizovat jejich tvůrčí záměry. Po celý život se soudil s Jezuity o majetek, vedli spolu neustálé spory, ti se ho snažili zdiskreditovat nebo dokonce odsoudit jako kacíře.

Příbuzenskými vztahy byli Šporkové spojeni s Vrabskými z Vrabí, Věžníky, Voračickými z Paběnic aj. František Antonín proslul nejen příklonem k

jesenismu a meditacím, ale i zálibou v čižbě, proto ho současníci nazývali generalissimem ptáčnicků.

Berkové z Dubé

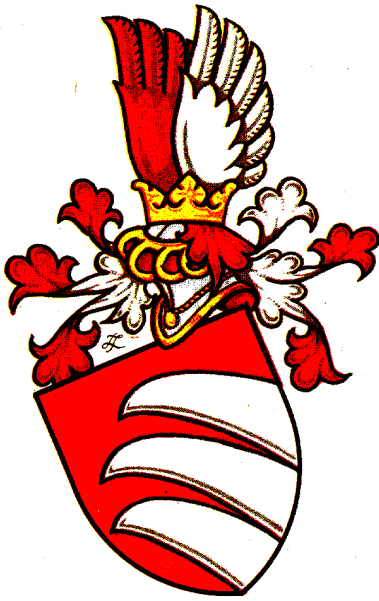
Je jméno staré české panské rodiny, která pocházela z rozrodu Ronoviců, předkové se objevují již začátkem 13. století. Erb má v zlatém štítu dvě černé ostrve čili sukovité větve. Toto erbovní znamení Ronoviců pochází od německého pojmenování ostrve - Ronn.

Za prapředka Berků je považován Častolov ze Žitavy, který měl čtyři syny, z nichž Chval je předkem pánů z Lipé. Hynek (1249 - 1306) sváděl hrdinské boje s vojsky Oty Braniborského a ke konci života se stal pražským purkrabím. Získal i velký majetek, jež synové ještě znásobili, drželi Mšeno, Housku, Kuřivody, Bezděz s Bělou a další statky. Postupně vznikaly další větve, vlastníci Sloup, Českou Lípu, Rumburk, statky v severních, ale i východních Čechách a v Kladsku. Rodové

jmění se sice rozplývalo mezi jednotlivé větve, ale to rodu neubralo na vážnosti mezi českou šlechtou. Z kuřivodské větve se v 15. století oddělilo pět dalších odnoží. Za Lucemburků byli Berkové z Dubé ekonomicky i mocensky v popředí a vytvořili vládu šlechtické oligarchie. Zastávali předtím i potom významné funkce, např. Hynek z Dubé byl pražským purkrabím, tak jako i syn stejného jména v letech 1321 - 46, Ondřej nejvyšším sudím. Zbyněk se stal o více než dvě století později nejvyšším převorem maltézského řádu, Ladislav zemským hejtmanem, sesazeným však nespokojenými stavy, jiný Zbyněk pražským arcibiskupem, Václav direktorem a nejvyšším sudím, takže musel spolu s Bohuchvalem po r. 1620 uprchnout, vlastnil Doksy, Kokořín, Deštné, Vidim a další majetek v hodnotě 362 690 zlatých, který při konfiskaci skoupil Adam z Valdštejna za pouhých 20 000 zlatých. Jindřich Volf byl v roce 1637 povýšen do hraběcího stavu. V 18. století Berkové z Dubé vymírají, pouze potomci emigrantů žili dál, nejdříve ve Švédsku, později v Německu.

Zbyněk Berka z Dubé a Lipé (1551 - 1606) prošel mnoha církevními úřady, než se stal v r. 1592 pražským arcibiskupem. Snažil se o reorganizaci církevní správy, vyjasnění vztahů mezi episkopátem a kláštery, organizoval církevní synody a věnoval se vzdělávání duchovenstva. Zemřel těsně před papežovým návrhem na kardinálský klobouk.

Příbuzní byli Berkové z Dubé s většinou tehdy významných rodů v Čechách i na Moravě, např. s Doníny, Hýrzly, Kolovraty, Lobkovici, Rýzmburky, Štemberky, Vartemberky, Žerotíny ad.

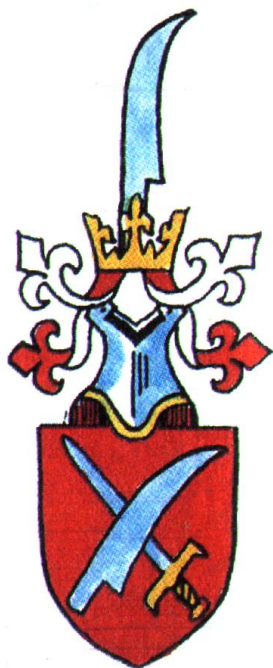
Kinští

Jsou staročeský vladycký rod pocházející snad z počátku 13. století, kdy se ještě nazývali Vchynští z Vchynic a z Tetova, od tvrze a vesnice u Lovosic, psali se tak až do začátku třicetileté války. Tři vlčí zuby ve štítu červené barvy měnily často podklad i barvu, ale i když Kinští dosáhli v 18. století titulu říšského knížete a na štít si mohli postavit knížecí korunu, výrazná a prostá podoba vlčích zubů zůstala stále zachována.

Vchynští nejprve vlastnili i Medvědice a v průběhu následujícího století se rozdělili na několik dalších větví, u nichž některé vymřely, jiné se později vystěhovali do Nizozemí, Dánska aj. Až v druhé polovině 16. století se členové rodu výrazněji prosadili: Radislav získal Bystřici, Teplice, Kamenici, Záhořany, stal se poručíkem rodu Tetourů a domáhal se přijetí do panského stavu, což se podařilo až jeho strýci v roce 1611. Synové jeho bratra Jana - od něho se datuje vzestup rodu, byl Karlštejnským purkrabím a vedl neustálé spory s císařem Rudolfem, ale také vyženil Vlachovo Březí a Zásmyky - se ještě více přičinili o to, že se o nich mluvilo. Oldřich při defenestraci vyhazoval Martinice z okna Pražského hradu, stejně tak se Radslav postavil na stranu stavů a musel později emigrovat, Vilém se sice mohl vrátit z emigrace, avšak zapletl se do spiknutí Albrechta Valdštejna a byl spolu s ním v r. 1634 v Chebu zavražděn, takže jediný Václav, jež je předkem všech nyní žijících Kinských, dokázal nakonec po mnoha peripetích projít tímto složitým obdobím bez úhony. V 17. a 18. století stáli čtyři členové rodu Kinských v čele vlády jako kancléři, působili v diplomatických službách a rozmnožovali rodový majetek. Bratři František Oldřich a Václav Norbert Oktavián získali titul říšských hrabat, Václav koupil Choceň, Rataje, Sloup, Koloděje ad. František Josef (1739 - 1806) spoluzakládal soukromé učené společnosti v Praze a odkázal svou bohatou knihovnu univerzitní knihovně v Praze. Hlásil se ke Komenskému a je nazýván "prvním naším buditelem". Kinští se rozdělili na chlumeckou, sloupskou a matzenskou větev, stavěli paláce a zahrady, podporovali Matici českou, pěstovali koně plaváky a kladrubáky jako součást majorátu a z císařského pověření a jezdecký sport - Zdeněk (1844 - 1932) byl mnohonásobným vítězem steeplechase a jedním z nejlepších závodníků - a zachovali si lásku k rodnému jazyku. Jak píše J. Pekař v předmluvě ke knize *Rod Kinských na Chlumci*, tento rod "znal se vždy k národu, z něhož vyšel". Nyní existuje větev chlumecká a kostelecká, někteří členové rodu žijí v zahraničí, jiní zde zůstali a nyní se ujímají svého majetku.

Kinští měli za příbuzné Švihovské, Šviky, Schonborny, Dietrichsteiny, Nesselrody, Poniatovské, Martinice atd., ale v současné době např. i gruzínský rod knížat z Amilakvari.

Rod Rozhovských z Krucemburku

Tento rod je staročeská rodina šlechtická, která své prvotní sídlo měla v Krucemburku (nyní Křížová) nedaleko Hlinska v Čechách. Nabyla později nevelkého, ale výnosného statku Rozhovic u Chrudimě a podle něho se pak psala.

Znak jejich popisuje Ant. Rybička takto: Meč a radlice, křížem přes sebe přeložené v poli červeném, nad štítem pak jako klenot radlice špicí vzhůru postavené.

Záhy v 15. století se tento rod již připomíná. Michálek z Krucemburku byl sousedem Chrudimě. Další zmínky jsou ve starých titulářech českých: roku 1534 zmíněn je Hendrych (Jindřich) z Krucemburka a na Rozhovicích, roku 1556 Petr z Krucemburka a na Rozhovicích, a s ním je zmíněn Václav Rozhovský z Krucemburku. Na konci 16. století žil ve východních Čechách. Jan Rozhovský z Krucemburka s manželkou svou Kateřinou Rozvadovskou z Nešova zplodil syna Jana, který se oženil s Ludmilou Příchovskou a ta mu porodila syna Petra Rozhovského z Krucemburka. Ten měl za manželku Annu Elišku Běšívou a s ní společně koupil statek Kozly. Na začátku 18. století žil František Mikuláš Rozhovský z Krucemburka, který měl statek Lukov na Prácheňsku a prodal jej roku 1737 Anně Kateřině z Khuen - Belassy. Okolo roku 1792 žili ještě jeho potomci v Čechách. Dodatky k tomuto rodopisu podává ještě August Sedláček: Z Krucemburka se pší vladykové podle tvrže a městečka Krucemburka. Po Epících z Hrádku, kteří se také psali z Krucemburka, vystřídal se tu jiný rod, z něhož pocházel r. 1448 Michal. Jeho potomkem byl snad Jan, který r. 1448 seděl v Náchodě, manželkou jeho byla Eliška. Jiný Jan se uvádí r. 1527 a manželka jeho Anna, téhož roku zemřel. Ke sklonku 15. stol. nably Rozhovice a podle nich se pak psali. Rod tento se podle Sedláčka rozvinul v 17. a 18. století.

Velmi odlišné zprávy má o rodě z Rozhovic Jos. Pilnáček, znamenitý genealog moravský. Ve své knize "Staromoravští rodové" uvádí toto: Z Jeclova u Jihlavy a z Rozhovic u Chrudimě pocházeli staří vladykové, od nichž Pěšík z Rozhovic koupil r. 1370 a to od bratří Majnuše a Markvarta zboží Veselí, které r. 1377 zase prodal Čeňkovi řečenému Krušina. Roku 1307 dostal od markrabího moravského Jošta vinné dávky na Popicích u Znojma, držel pak zboží na Jeclově, podle kterého se pak psával. Do jeho potomstva patří Albert z Rozhovic, který r. 1409 postoupil Žofce z Jeclova dvůr v Rozhovicích. Téhož rodu a znaku byl Heřman z Rozhovic. Avšak znaky uvádí Pilnáček odlišně: Na štítě dva půlměsíce k sobě hřbetem postavené jako rod z Pěňčina, a to podle pečeti Pěšíka z Jeclova r. 1376 a 1379, Pěšíka z Rozhovic 1376 a Heřmana z Rozhovic 1383. Měsíce byly žluté na modrém poli, podobný znak měl rod z Pěňčina. Znak je tedy diametrálně jiný, než jak udal Rybička, který erb jistě z pečeti rodu usedlého znal a viděl na vlastní oči. Zdá se tedy, že tento rod sice také z Rozhovic byl, ale nepříbuzný.

Použitá literatura :

Jan Halada - Lexikon české šlechty
J. Janáček, J. Louda - České erby
Publikace Heřmanův Městec

Obrázky erbů byly převzaty z knihy České erby

Za účast a podporu při práci děkujeme kronikáři Pavlu Hrbkovi.
Přepsané pasáže z kroniky jsou ponechány v původním znění.

Uvítali bychom jakékoli Vaše připomínky nebo doplňky k této knize. Vlastníte-li nějaké staré dokumenty nebo pohledy, vztahující se k tomuto tématu, prosíme Vás o jejich zapůjčení.

Na přepsání kroniky a její grafické úpravě spolupracovali:

Martina Smutková a Ladislav Novák

Děkujeme firmě Vodní zdroje s.r.o. za umožnění práce na počítači.